

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԶԵՎԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱՐԳՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՉՐԱՑՄԱՆ ՄԻՋՈՑ

«Սահմանադրություն» հասկացությունը լատիներենում (constitutio) նշանակում է հիմնել, սահմանել: Սակայն ամեն մի «հիմնում» կամ «սահմանում» սահմանադրում կամ սահմանադրություն չէ: Վերջինս հիմնականում բնորոշվում է որպես պետության հիմնական օրենք (օրենքների ամբողջություն), որն ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ: Տվյալ օրենքի հիմնական բնութագրիչները պայմանավորված են նրանով, որ դրանով սահմանվում են.

- պետական կարգի հիմունքները,
- մարդու և քաղաքացու իրավունքների ու հիմնարար ազատությունների ապահովման ու պաշտպանության երաշխիքները,
- պետական իշխանության համակարգը, դրա գործառույթները, կազմակերպման սկզբունքներն ու կարգը,
- քաղաքական իշխանության իրականացման և անհատի քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական ազատությունների դրսևորման իրավական սահմանները¹:

Սահմանադրական իրավունքի հանրագիտարանային բառարաններում «սահմանադրություն» հասկացությունը դիտվում է որպես բարձրագույն իրավաբանական ուժով օժտված, մարդու իրավունքներին ու ազատություններին, պետության հիմքերին, կառավարման ձևին ու տարածքային կազմակերպմանը, իշխանության մարմինների ձևավորմանն առնչվող կարևորագույն հարաբերությունները կանոնակարգող իրավական ակտերի համակարգ: Ի դեպ, այն կա-

րող է հանդես գալ մեկ միասնական կամ մի քանի իրավական ակտերի տեսքով: Սահմանադրությունը գտնվում է իրավական ակտերի հիերարխիայի գագաթին, և մնացած բոլոր ակտերը պետք է համապատասխանեն դրան:

Սահմանադրության հիմնական բնութագրիչների մեջ առանձնացվում են չորս կարևոր որակներ, համաձայն որոնց Սահմանադրությունը՝

1. իրավական ակտ է,
2. ունի գերակա բնույթ, բարձրագույն իրավաբանական ուժ,
3. հիմք է հանդիսանում ընթացիկ օրենսդրության համար, պայմանավորում դրա բնույթը,
4. ունի ընդունման ու փոփոխման հատուկ կարգ²:

Հանրագիտարանային բառարաններում արվում է նաև այն կարևոր շեշտադրումը, որ Սահմանադրությունը հանդես է գալիս որպես սահմանադրական մպատակների, սկզբունքների և գերակա բնույթ ունեցող իրավակարգավորիչ նորմերի մի օրգանական ամբողջություն, որոնք կանոնակարգում են հիմնարար հասարակական հարաբերությունները դիմամիկ հավասարակշռության մեջ³:

Սահմանադրության կարևորագույն հատկանիշներից է կայունությունը, որը հանդես է գալիս որպես սահմանադրականության ամրապնդման ու զարգացման կարևորագույն գրավական: Դա պատահական չէ, քանզի վերջին հարյուրամյակների ընթացքում համակարգային կայունության երաշխավորի դերը գերազանցապես վերապահվել է պետության հիմնական օրենքին՝ «գրված»

ԱՄՅԻՍ - ՀՈՒՆԻՍ 2018 5 - 6 (227-228)

ԴԱՏԱԿԱՆ Իշխանություն

Սահմանադրությանը: Պատճառն այն է, որ հենց վերջինս է հանդիսանում «կենսագոյի հիմնական կանոնների շուրջ հասարակական համաձայնություն»⁴ և, որպես այդպիսին, ամրագրում է իրավական այն հիմնարար արժեքներն ու սկզբունքները, որոնք բնորոշ են սոցիալական հանրության պատմական տվյալ փուլին ու կազմում են վերջինիս շրջանակներում առաջացող հարաբերությունների «միջուկը», էությունը, որպիսի հանգամանքը ենթադրում է հիշյալ կարգավորումների կայունության անհրաժեշտություն:

Հատկանշական է, որ իրավաբանական գրականության մեջ միանշանակ տեսակետ գոյություն չունի «Սահմանադրության կայունություն» հասկացության առնչությամբ, և կարելի է հանդիպել վերջինիս բազմապիսի բնորոշումների: Հեղինակների մի մասի կարծիքով, Սահմանադրության կայունությունը սահմանադրական կարգավորումների անփոփոխելիությունն է⁵, Սահմանադրության բովանդակության կայունությունը, ինչպես նաև ընթացիկ օրենքների համեմատությամբ սահմանադրական նորմերի փոփոխման առավել բարդացված կարգը⁶: Մեկ այլ տեսակետի համաձայն՝ վերջինս Սահմանադրության հիմնական դրույթների անփոփոխելիությունն է հասարակության անփոփոխ սոցիալ-քաղաքական միջավայրի պայմաններում⁷: Իրավաբանական գրականության մեջ Հիմնական օրենքի հիշյալ հատկանիշը բնորոշվում է նաև որպես Սահմանադրության սկզբնական տեքստի՝ իրավական առումով երկարակեցություն⁸, ժամանակի ընթացքում սահմանադրական կարգավորումների կենսունակություն⁹: Որոշ հեղինակներ էլ կարծում են, որ կայունությունը Սահմանադրության երկարատև գործողությունն է՝ առանց վերջինիս շրջանակում էական փոփոխություններ կատարելու¹⁰: Հետաքրքիր է Հիմնական օրենքի կայունության առնչությամբ ներկայացված և այն տեսակետը, համաձայն որի՝ վերջինս երկրի հիմ-

նական համակարգերի կայունությունն է, ինչը հանդիսանում է քաղաքական տևական կայունության նախապայմանն է¹¹: Հետևաբար, քննարկվող հատկանիշն իր արտահայտությունն է գտնում սահմանադրական կարգավորումների անփոփոխելիության, կայունության բարձր մակարդակի պահպանման և իշխանության եկող փոփոխվող քաղաքական ուժերի ազդեցությանը ենթակա շլինելու մեջ¹²:

Այն հանգամանքը, որ իրականությունն անընդհատ փոփոխվում ու զարգանում է, կասկածից վեր է: Իրականությունը դրա համար էլ իրականություն է, որպեսզի փոփոխվի¹³: Հետևաբար, հասարակական հարաբերությունների կարգավորման համար նախատեսված մեխանիզմները, առաջին հերթին Սահմանադրությունը, պետք է ի վիճակի լինեն համարժեքորեն արձագանքելու հասարակական հարաբերությունների հիշյալ առաջընթացին: Հենց այդ է պատճառը, որ Սահմանադրության կայունության հատկանիշի էության հիմքում ընկած է ոչ թե ստատիկ, այլ դինամիկ կայունության գաղափարը, ինչը ենթադրում է զարգացող հասարակական հարաբերություններին արձագանքելու ու դրանց պայմաններին հարմարվելու ունակություն: Հետևաբար, կայուն լինելու համար Սահմանադրությունը, այլ հանգամանքների թվում, զարգանալու ունակություն պետք է ունենա, որպիսի պայմաններում միայն այն կարող է հանդես գալ որպես «կենդանի փաստաթուղթ» և լինել հասարակական հարաբերությունների ելակետային կարգավորիչ¹⁴: Հակառակ պարագայում այն կվերածվի «մեռած իրավական ակտի», փաստացի հարաբերություններից անկախ գործող սոսկ փաստաթղթային մի լուծումի, որն իրականում ի վիճակի չէ իրականացնելու իր գործառույթները և կարգավորելու հասարակական հարաբերությունները: Այդ առումով հիշատակման է արժանի գրականության մեջ արտահայտված այն տեսակետը, որ մարդկային հասարակությանը հատուկ

է ինքնապահպանման ձգտումը, որն իրացվում է ոչ թե գոյություն ունեցող հարաբերություններն անփոփոխ վիճակում պահպանելու, այլ դրանց զարգացման, հասարակական հարաբերությունների և ինստիտուտների փոփոխման միջոցով¹⁵: Հետևաբար, Սահմանադրությունը նույնպես չի կարող լինել քարացած, չարձագանքել հասարակական առաջընթացին՝ դրա խթանից վերածվելով այն արգելակողի: Սահմանադրությունը չի կարող սահմանադրական փակուղիների հանգեցնել, այն քաղաքացիական հասարակության զարգացման ամենագործուն խթանը պետք է լինի: Չնախելված քաղաքացիական հասարակության առկայությունը պայմանավորվում է նաև նրանով, որ սահմանադրական ոչ լիարժեք լուծումները դրա համար պարարտ հող են ստեղծում¹⁶: Այս համատեքստում պետք է համաձայնել այն տեսաբանների հետ, ովքեր նշում են, որ Սահմանադրության տեսանկյունից «կայունությունն» ու «փոփոխելիությունը» կամ «զարգացումը» միմյանց բացառող հասկացություններ չեն: Կայունության էության հիմքում ընկած է ոչ թե համակարգը այլ համակարգերից մեկուսացնելու ու տեղի ունեցող փոփոխություններից պաշտպանելու, այլ այդ փոփոխությունները կանոնակարգված ձևով հաշվի առնելու համար հնարավորություններ ստեղծելու կարողությունը¹⁷: Ասվածը, սակայն, չի ենթադրում համակարգի «միջուկը», էությունը հիմնավորապես փոփոխելու հնարավորություն: Պատճառն այն է, որ ցանկացած ամբողջական համակարգ ունի մի ինտեգրատիվ որակ, որի հիմքի վրա էլ ձևավորվում է հիշյալ ամբողջ համակարգը և այն ելակետային վիճակը, որից կատարվում են անցումները նոր վիճակների: Հետևաբար, այդ որակական առանձնահատկության բացակայության պայմաններում օբյեկտը դադարում է քննարկվող կոնկրետ համակարգը լինելուց, ինչպիսի պայմաններում, բնականաբար, հնարավոր չէ խոսել նաև վերջի-

նիս կայունության ու զարգացման մասին: Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս եզրակացնելու, որ «Սահմանադրության կայունություն» հասկացությունը ենթադրում է փոփոխությունների հնարավորություն, սակայն այնպիսի փոփոխությունների, որոնց պայմաններում պահպանվում է համակարգի հիմնական որակը, Սահմանադրության «միջուկը»¹⁸: Հետևաբար՝ կայունությունը Սահմանադրության այն հատկանիշն է, որը ենթադրում է վերջինիս կենսունակություն վերափոխվող հասարակական հարաբերությունների պայմաններում: Ընդ որում՝ տվյալ պարագայում խոսքը ոչ թե ստատիկ, այլ դինամիկ կայունության մասին է, երբ հիմնարար փոփոխությունների չի ենթարկվում կենսագոյի հիմնական կանոնների շուրջ հասարակական համաձայնություն հանդիսացող Սահմանադրության «միջուկը», էությունը, սակայն հիմնական օրենքն ինքնին ունակ է հարմարվելու զարգացող հասարակական հարաբերություններին, դառնալու դրանց զարգացման խթանը, ինչը ենթադրում է, որ վերջինս պետք է լինի ինքնաբավ, սահմանադրական նորմերը պետք է կազմեն փոխկապակցված, համակարգային ամբողջություն, կարգավորեն ոչ միայն գոյություն ունեցող հասարակական հարաբերությունները, այլև առաջ քաշեն դրանց զարգացումը պայմանավորող համապատասխան նպատակներ, որոնց պետք է ձգտի տվյալ սոցիալական հանրությունը, իսկ Սահմանադրությունն արդյունքում պետք է ի վիճակի լինի իրականացնելու իր գործառույթները:

Սահմանադրական փոփոխությունների անհրաժեշտությունը գնահատելով պետական կառավարման ձևի անվտանգության իրավական ապահովման տեսանկյունից՝ հարկ ենք համարում ընդգծել, որ սահմանադրական փոփոխությունների խնդիրը խիստ ժամանակավրեպ է այն պարագայում, եթե պետական կառավարման համակարգն ու հասարակության գործող մոդելն անփերի-

են և ապահովում են համալիր հասարակական գործընթացներում ներդաշնակություն, որի հիման վրա էլ՝ զարգացում: Մինչդեռ ՀՀ պետական կառավարման ձևն իր գործառնություններում առաջ էր բերել այնպիսի վտանգներ, որոնց չեզոքացումն առանց կառավարման ձևի սահմանադրաիրավական ամրագրումների փոփոխության հնարավոր չէր: Այստեղ, սակայն, անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, որ սահմանադրական փոփոխությունների անհրաժեշտության գնահատման վերը նշված կանոնի անտեսումը կարող է առաջացնել մի իրավիճակ, որում միակ արժեքավորը դառնում է ընթացիկ իշխանության լեգիտիմացումը՝ Սահմանադրության տեքստի մեջ հասցեագրված նորմեր ներմուծելու միջոցով (ընդհուպ մինչև ցմահ Նախագահի ինստիտուտի ամրագրումը): Նման մոտեցումը ենթադրում է, որ յուրաքանչյուր նոր քաղաքական ուժի իշխանության գալով, Սահմանադրությունը պետք է հարմարեցվի «նոր քաղաքական իրողություններին», բնականաբար, ենթարկվի համապատասխան փոփոխությունների: Արդյունքում՝ հասարակության «ալեկոծված բանականության» վրա թևածում է հետևյալ հարցադրումը. «Այդ ի՞նչ կար մեր Սահմանադրության մեջ, որը ստիպեց Սահմանադրության ընդունման հաջորդ օրը կատարել փոփոխություններ, և, ընդ որում, հնարավոր չ՞էր արդյոք այն նախապես կանխատեսել Սահմանադրության մշակման և ընդունման ժամանակ...»¹⁹: Կառավարման ձևի փոփոխման հրատապությունը ծագում է այն ժամանակ, երբ նշմարվում են պետության կառույցի ոչ արդյունավետության հատկանիշներ, որի հետևանքն է այն, որ հիմնական սահմանադրական օբյեկտների՝ ի դեմս իշխանության թևերի համակարգային փոխգործակցության ընթացիկ համակարգը դառնում է ոչ արդյունավետ:

Այս առումով առանձնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ

հին առընթեր սահմանադրական բարեփոխումների մասնագիտական հանձնաժողովի կողմից մշակված և Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի կողմից հավանության արժանացած Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգում (այսուհետև՝ Հայեցակարգ) վեր հանված հիմնախնդիրները, ինչպես նաև դրանում տեղ գտած պահանջները, սկզբունքները և հայեցակարգային մոտեցումները, որոնց հաշվառմամբ պետք է մշակվեր և պաշտոնական շրջանառության մեջ դրվեր Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխությունների նախագիծը:

2005 թվականի փոփոխություններով ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված պետական կառավարման ձևն իր գործառնություններում ամրագրված պետության տեսանկյունից առաջ էր բերել այնպիսի իրողություն, որում իշխանության թևերի համակարգային փոխգործակցության ընթացիկ համակարգը դարձել էր ոչ արդյունավետ, իսկ պետական կառավարման համակարգը չէր ապահովում հասարակության և պետության կայուն զարգացումը: Նշված վտանգների հաղթահարման ամենաօպտիմալ ուղին Սահմանադրական բարեփոխումներն էին, որոնց ներկայացվող պահանջները, սկզբունքները և հայեցակարգային մոտեցումներն ամրագրվեցին ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգում: Հարկ է նկատել, որ Հայեցակարգը հիմնականում համապատասխանում էր քաղաքացիական հասարակության և ժողովրդավարության ժամանակակից ընկալումներին: Հայեցակարգում նաև ընդգծում է ազգային անվտանգության ապահովման և բարեփոխումների առանցքային նպատակի միջև սերտ կապը, մասնավորապես, կատարելագործել «իրավունքների... երաշխավորման սահմանադրական կառուցակարգերը» (անհատի շահերի պաշտպանություն), «բարձրացնել հանրային կառավար-

ման արդյունավետությունը» (հասարակության շահերի պաշտպանություն) և ապահովել «իշխանությունների լիարժեք հավասարակշռում» (պետության շահերի պաշտպանություն): Նշված նպատակների կենսագործումը հասարակական

կյանքում ժամանակակից հայկական պետականության առանցքային գործառույթն է, քանի որ ձեռնարկված բարեփոխումների ձգձգումը կամ ձախողումն անմիջական սպառնալիքներ են ազգային անվտանգության համար:

- ¹ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության մեկնաբանություններ, ընդ. խմբ. Հարությունյան Գ., Վաղարշյան Ա., Երևան, 2010, էջ 8:
- ² Տե՛ս Конституционное право, Энциклопедический словарь /Отв. ред. д.ю.н., проф. С.А. Авакьян, М., 2000, էջեր 313-315:
- ³ Տե՛ս Арутюнян Г.Г., Баглай М.В., Конституционное право. Энциклопедический словарь, М., НОРМА, 2006, էջեր 228-231:
- ⁴ Տե՛ս Михалева Н.А., Конституционное право зарубежных стран СНГ, М. 1999: http://pravo.xpcc.ru/book_z1019_page_23.html:
- ⁵ Տե՛ս Михалева Н.А., Конституционное право зарубежных стран СНГ, М. 1999, էջ 19: http://pravo.xpcc.ru/book_z1019_page_23.html:
- ⁶ Տե՛ս Балагурова Н.Н., Стабильность конституционных норм и обеспечение их соответствия складывающимся общественно-политическим отношениям // Вестник Челябинского государственного университета, 2009, № 15 (153), էջ 16: www.lib.csu.ru/vch/153/003.pdf:
- ⁷ Տե՛ս Червонюк В., Конституционное право России, М., 2004, <http://pravoznavec.com.ua/books/97/5891/24/>:
- ⁸ Տե՛ս Negretto G. L., The Durability of Constitutions in Changing Environments: A Study on Constitutional Stability in Latin America, <http://verfassungswandel.files.wordpress.com/2008/10/14-negretto-paper.pdf>:
- ⁹ Տե՛ս L. Van den Hauwe Public Choice, Constitutional Political Economy and Law and Economics. Brussels, Belgium, Copyright 1999 Ludwig Van den Hauwe, էջ 632, encyclo.findlaw.com/0610book.pdf:
- ¹⁰ Տե՛ս Авакьян С.А., Конституционное право России, Том 1, М., 2010, էջ 189:
- ¹¹ Տե՛ս Advance with the Times // 10th National People's Congress and Chinese People's Political Consultative Conference, <http://www.china.org.cn/english/10th/88511.html>
- ¹² Տե՛ս Правоведение: Учебник / под ред. Мальцева Г.М., 2003, http://lawtoday.ru/razdel/biblio/pravoved/DOC_064.php:
- ¹³ Տե՛ս Комментарий к Конституции РФ / Под ред. Зорькина В.Д., Лазарева Л.В., М., 2009, էջ 24:
- ¹⁴ Այդ առումով հիշատակման են արժանի Ջեյմս Մեդիսոնի խոսքերն այն մասին, որ «Եթե ցանկանում ենք ձևավորել այնպիսի համակարգ, որը կգոյատևի դարերի ընթացքում, անհրաժեշտ է հաշվի առնել այն փոփոխությունները, որոնք այդ դարերը կարող են առաջացնել» (տե՛ս. Peltason J. W. The Development of the Constitution: <http://www.america.gov/st/usgenglish/2008/April/20080416002922eafas0.5097315.html>): Պատահական չէ, որ Հնդկաստանի Սահմանադրության (այն Ասիայում երկրորդն է երկարատևության առումով, ճապոնիայի Սահմանադրությունից հետո) երկարատևության պատճառներից մեկն է դիրտարկվում փոփոխվող պայմաններին ու իրավիճակներին վերջինիս հարմարվողականությունը (տե՛ս How Constitutions Change (A Comparative Study) / edited by Oliver D., Fusaro C., Oxford and Portland, Oregon, 2011, էջ 169):
- ¹⁵ Տե՛ս Пряхина Т., Конституционная доктрина РФ, М., 2006, էջ 302:
- ¹⁶ Տե՛ս Հարությունյան Գ., Սահմանադրությունից՝ սահմանադրականություն, Երևան, 2004, էջեր 67, 96:
- ¹⁷ Տե՛ս Մանասյան Ա., Սահմանադրության կայունությունը և զարգացումը որպես սահմանադրականության ամրապնդման երաշխիք, ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, ԵՊՀ, Եր., 2016, էջ 92:
- ¹⁸ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 94:
- ¹⁹ Տե՛ս Սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգի դրույթները և դրանց իրացման հիմնական ուղղությունները Հայաստանի Հանրապետությունում (գիտագործնական հետազոտություն), ընդ. խմբ. Դանիելյան Գ., Երևան, 2015, էջ 53:

RESUME - РЕЗЮМЕ

CONSTITUTIONAL REFORMS AS A METHOD OF INCREASING THE EFFICIENCY OF THE LEGAL SAFETY OF THE FORM OF GOVERNMENT

Hayk Harutyunyan

PhD Student at the Chair of Theory and History of State and Law, YSU

In the framework of this work, the author made a theoretical and legal analysis of the constitutional reforms as a method of increasing the efficiency of the legal safety of the form of government.

Assessing the need for constitutional reforms from the point of view of increasing the efficiency of the legal safety of the form of government, the author concluded that the urgency of changing the form of government arises when there is no effectiveness of the state apparatus, which is a consequence of the inefficiency of cooperation of the main constitutional objects. In this context, the author claims that the process of constitutional reforms launched in 2013 should be viewed as an instrument to increase efficiency of the legal safety of the form of government, taking into account the fact that the form of government of 2005 from the point of view of national security by its functioning has led to the fact that the existing system of cooperation between the branches of power became ineffective, and the system of public administration did not ensure the sustainable development of society and the state.

Keywords: *constitution, constitutional stability, constitutional reforms, form of government, national security, legal security of national security*

КОНСТИТУЦИОННЫЕ РЕФОРМЫ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ФОРМЫ ПРАВЛЕНИЯ

Այկ Արուտյան

Аспирант кафедры теории и истории государства и права юридического факультета ЕГУ

В рамках данной статьи автор провел теоретико-правовой анализ конституционных реформ как способа повышения эффективности правового обеспечения безопасности формы правления.

Оценивая необходимость конституционных реформ с точки зрения повышения эффективности правового обеспечения безопасности формы правления, автор сделал вывод о том, что неотложность изменения формы правления возникает в том случае, когда отсутствует эффективность государственного аппарата, что является следствием того, что сотрудничество основных конституционных объектов становится неэффективным. В этом контексте автор утверждает, что начатый в 2013 году процесс конституционных реформ в РА следует рассматривать как инструмент повышения эффективности правового обеспечения безопасности формы правления с учетом того факта, что форма правления РА 2005 года с точки зрения национальной безопасности своим функционированием привела к тому, что существующая система сотрудничества ветвей власти стала неэффективной, а система государственного управления не обеспечивала устойчивого развития общества и государства.

Ключевые слова: *конституция, конституционная стабильность, конституционные реформы, форма правления, национальная безопасность, правовая безопасность национальной безопасности.*

Բանալի բառեր - *Սահմանադրություն, սահմանադրական կայունություն, սահմանադրական բարեփոխումներ, պետական կառավարման ձև, ազգային անվտանգություն, ազգային անվտանգության իրավական ապահովում*

ՄԱՅԻՍ - ՀՈՒՆԻՍ 2018 5 - 6 (227-228)

ԴԱՏԱԿԱՆ
ԻՅՋԱՆԱԿՆԵՐ